

ABONAMENTUL :

Pe un an 70 Lei = 140 Cor.
 Jum. an 36 Lei = 72 Cor.
 Trei luni 18 Lei = 36 Cor.
 Prețul unui număr e de
 25 bani sau 50 fil.
 Telefon p. oraș și in-
 terurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 ȘI ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinți numărul 1 a.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație
 și se taxează după tarif.
 MANUSCRIPTELE NU SE
 ÎNAPOIAZĂ.

Cad cetățile.

Un ziar unguresc din localitate se plânge că românii au început a romaniza orașele și școlile. Ar mai rămâne să ceară a se lua măsuri împotriva acestui act, să-i zicem, de barbarie românească.

Formele se pot schimba, dar fondul unguurului rămâne același. Suntem mirați când spun că românii au început a romaniza. Respingem dela început, în modul cel mai categoric, această schinteie de insinuație a presei maghiare și nu vom tolera ca asemenea lucruri să poată fi spuse.

Să ne explicăm. Românii nu românează orașele și școlile, ci reîntronează școala și cultura românească în drepturile lor firești, de unde au fost isgonite cu forța brutală și cu mii de legiuri, care voiau să ne stărpească de pe fața pământului.

Unde exista un început de cultură românească, unde erau școli românești, unde era viață românească, se băga unguurul, îi punea piedici în dezvoltare, o oprea scurt, dacă dădea peste împotriviri.

Și așa, în locul culturai românești, introducea maghiarizarea cu sila, cu temnița, cu persecuțiile. Fă-te prieten cu mine, că altfel te ia dracu, nu e vorbă de prisos când e vorba de sistemul unguresc.

Acum că lucrurile s'au reîntors pe calea cea bună, e natural ca românii să nu stea cu mâinile în sân, ci, printr'o muncă grabnică și serioasă să caute a îndrepta tot ceia ce stricaseră unguurii. E natural ca românii, care formează majoritatea zdrobitoare în Ardeal și părțile locuite de români, să arunce afară, ca pe un putregai, toate legile samavolniciei unguurești și să pună în dreptul lor cultura românească, afăta vreme batjocorită și călcată în picioare.

Cu fațada, voiau unguurii să-și afirme superioritatea numerică; transformând orașe românești în ungurești, dându-le un aspect occidental. Fă-te unguur că te ia mama dracului, nu e o vorbă deșartă.

Suntem va să zică bine înțeleși: noi nu romanizăm, pe unguuri, ci nu voim a mai lăsa ca pe viitor românii să bea din otrava școlilor unguurești. Și pentru aceasta trebuie să dăm copiilor români, cultura în limba lor maternă. De altfel, să ni-se îngăduie a spune, că Doamne ferește, noi nu voim să romanizăm pe unguuri, și ne ferim ca dracu de tămăie de a-i vedea că se românează.

România a dat totdeauna dovada celui mai mare liberalism față de alții. Dovadă, școlile evanghelice din capitală, care au luat o dezvoltare așa de mare. S'au putut dezvolta și s'au putut bine dezvolta sub regulamentele ministeriului de culte și instrucțiune publică, pe care vor începe de acum să le cunoască și unguurii. În marginile acelor regulamente se vor putea dezvolta; când vor încerca însă să tranforme școlile lor în focare de propagandă contra statului, atunci li se vor aplica măsurile prescise în regulamente, nu măsuri de surprindere.

Din parte-ne, avem de făcut obiecțiuni celor în drept, și în special resortului de instrucțiune publică și culte că oricâte școli românești ar înființa, noi vom găsi că tot nu sunt destule, ca să putem înlocui golul pe care l-a creat pentru noi maghiarii.

De aceea ne bucură solemnitatea deschiderii cursurilor pregătitoare dela Cluj. Ziua aceasta e o zi mare în istoria culturii ardelenne și dacă ar fi să-i căutăm o asemănare,

am compara-o cu ziua inaugurării cursurilor de istoria națională de către Mihail Cogălniceanu la Academia Mihăileană din Iași.

Cad cetățile ungurești una după alta; cad, și în locul lor se înalță acea cultură care își are rădăcini adânci și de demult, și căreia i-a fost oprită dezvoltarea.

Cum se poartă sârbii.

Călătorii cari au plecat Duminecă din Timișoara cu trenul de Arad au fost dați jos în Vinga de soldații sârbi. Cei mai mulți erau oameni săraci, cari își aduceau mici cantități de câte 10-15 chile făină și porumb.

Sârbii le-au confiscat făina, împedecându-i totodată pe oameni, cari sunt locuitori din Aradul nou, Sânmiclăuș și alte comune de a se mai urca în tren, așa că au fost nevoiți să facă drumul pe jos dela Vinga până la Arad.

Cei păgubiți au hotărât să se prezinte în corpore dlui general de Tournadre căruia să se plângă împotriva nedreptății ce li s'a făcut de soldații sârbi.

Fundațiunea Virginia Hotăran.

I-am îngropat în mijlocul durerilor noastre. Trupurile lor chinuite și zdrobite odihnesc acum în pământul liberat. Cu sângele lor a fost stropit acest pământ, ca să răsără minunata floare a unirii și libertății neamului românesc.

Virginia Hotăran și fiul ei dr. George Hotăran sunt martirii neamului românesc.

Ministrul Stefan C. Pop în cuvântarea sa dela marea adunare de protestare pentru răpirea Bănățului a spus că martirul acestei nobile doamne și a fiului ei a provocat înaintarea armatei române, și prin aceasta sute și mii de inteligenți, floarea poporului român, au fost salvați de jertfe inutile.

Spre culmi înalte își ia sborul poporul român descătușat de robia milenară. Acest popor nu poate rămânea dator acelor cari prin scump sângele lor au udat acest pământ lăsat nouă moștenire. Datorința noastră este să ridicăm cu obolul tuturor altar deasupra groapei lor, mărturie pentru veacuri de grațitudine și admirația virtuților strălucitoare ale mamei și soției. Urmașii cari vor veni, din acest izvor nesecat vor învăța, că datori suntem să aducem jertfa supremă pentru interesele supreme ale neamului.

Noi avem datoria să învățăm pe urmașii noștri ce este dragostea de neam și recunoștința pentru acei care au adus neprețuite jertfe cauzei românești.

M'am gândit că aceasta nu s'ar putea face mai bine decât creind o fundație care să poarte numele Virginiei Hotăran și a fiului ei George.

Din sumele ce s'or strînge vom ridica un monument care să eternizeze memoria lor și vom crea o fundație al cărei scop îl vom stabili mai târziu. *Iancu Ștefănuț, preot.*

Pentru fundația și monumentul Virginia și Gheorghe Hotăran.

Au subscris:
 Preot Iancu Ștefănuț 1000 cor.
 Subscrierile se primesc la Administrația ziarului „Românul“.

Situația.

— Se așteaptă la București sosirea dlui I. I. C. Brătianu, presedintele comisiunii române la conferință.

Din Paris nu a sosit nici o știre nouă până în prezent.

Dr. Ștefănescu spune că conflictul ivit între marea națiuni, s'a accentuat tot mai mult.

națiunile mici sunt jignite că li s'a cerut intervențiunea ligei națiunilor asupra minorităților și intervențiunea în afacerile interne ale statului.

Brătianu, Paderevski și Pasici au protestat energic împotriva acestui amestec.

D. Iuliu Maniu președintele Consiliului dirigent va pleca Joi sau Vineri la București.

E probabil ca până atunci să sosească și d. Brătianu dela Paris. În cazul acesta, se crede că Vineri sau Sâmbătă se va ține consiliul de coroană anunțat, după care se va lua o hotărîre definitivă a României, în sensul dacă trebuie sau nu să iscălească pacea.

Ingrijii-vă de orfani.

Ardealul are mulți orfani, căci războiul a cerut multe victime. Sunt sute de copii de care nu are cine îngriji. Cele două mari orfelinate nu sunt îndestul de încăpătoare pentru a primi pe micuții care rătăcesc, și care dacă vor fi lăsați în voie se vor pierde, răpindu-se astfel societății un însemnat contingent de oameni, de care avem nevoie.

Pentru a-i putea crește pe toți, așa după cum se cuvine și a-i învăța fie o meserie; fie, pe cei mai bine înzestrați a-i da la școli mai înalte, e nevoie de aziluri care să se îngrijească de ei și să le poarte de grijă în școli.

Inițiativa particulară ar putea face multe și femeia română, așa de dibace în organizare, găsește pe acest câmp, un teren larg și frumos de muncă.

Se știe că în com. Beiuș s'a înființat un orfelinat și rezultatele ce a dat sunt frumoase. Poate să se fi înființat și în alte comuni astfel de mici orfelinate, de care noi nu știm. Am dori să ia ființă atâtea de câte am avea nevoie, pentru a se da o educație sănătoasă și națională copiilor noștri.

Greva dela Soc. C. F. din Arad.

Muncitorii din atelierele societății căilor ferate asociate din Arad și Cenad s'au pus în grevă, deoarece societatea a încetat a le mai plăti ajutorul ce li s'a dat până acum în urma scumpirei traiului. Muncitorii numitei societăți primeau până acum ajutor lunar de 300 coroane, votat de statul ungar.

Dela 1 Iunie a. c. societatea nu a mai plătit ajutoarele ordonate muncitorilor, din cauză că societatea nu mai dispune de bani suficienți, declară directorul societății.

Muncitorii, care numai cu mari greutate își susțin familiile, nu pot renunța la ajutorul ce li s'a acordat, de aceea au proclamat grevă.

Tratativele dintre direcțiunea societății și delegații muncitorilor n'au avut până acum nici un rezultat.

INFORMAȚIUNI.

— Misiunea universitară franceză își continuă activitatea, ținând conferințe și vizitând instituțiile noastre de cultură și artă națională.

— Câțiva milionari americani au format o societate cu scopul de a veni în ajutorul Serbiei. Membrii societății vor vizita Serbia. Ca prim ajutor vor trimite sămânțe și mașini agricole.

— Ziarele poloneze scriu că consiliul de patru a dat mână liberă în Galiția orientală, comandamentului polon.

— Grevele dela uzinele de gaz și electricitate din capitală au încetat, lucrătorii reluând lucrul.

— Ad se prim...

— Greva dela căile ferate române din vechiul regat se poate considera ca terminată. În urma discuțiilor ce au avut loc între miniștrii și reprezentanții mecanicilor și lucrătorilor din atelierele căilor ferate s'a ajuns la o înțelegere. Au mai rămas de studiat cererile funcționarilor.

— Congresul Asociațiunii generale a medicilor din țară s'a deschis Duminecă, la București, sub prezidenția M. S. Regina.

— La 10 Septembrie guvernul francez va denunța convenția comercială cu Elveția. S'a convenit ca convenția să fie prelungită în mod provizor din trei în trei luni.

— Guvernul francez a decis să urce prețul tutunului cu o sută la sută.

x **Abonații din Arad sunt rugați să răscumpere chitanțele ce li-se vor prezenta de către curierul nostru Iosif Herțeu. Chitanțele poartă iscălitura administratorului — editor responsabil — al ziarului A. Russu.**

— **Convocare.** Prin aceasta convocăm pe toți comercianții și industriașii români din județele Arad, Bichiș și Cenad de a lua parte negreșit la adunarea generală de constituire care se va ține la Arad, Duminecă în 22 Iunie n. a. c. la orele 9 a. m. în sala festivă a Seminarului gr. or. rom. strada Sina No. 1. Obiectele de pertractat sunt: 1. Intregistarea firmei și designarea persoanelor îndreptățite cu semnarea firmei. 2. Organizarea sindicatului după plase și comune. 3. Alegerea iurisconsultului. 4. Aprobarea proiectului de normativ. 5. Notificarea sindicatului la forurile competente și legătura cu celelalte institute surori. 6. Instituirea biroului sindicatului. 7. Eventuale alte propuneri. Fiecare comerciant și industriaș român să-și țină de datorie în interesul lui propriu să participe la aceasta adunare generală. Arad, la 16 Iunie 1919. Sindicatul Comercianților și Industriașilor români din jud. Arad, Bichiș și Cenad. Li 112—3.

— Asociația profesorilor secundari a sărbătorit pe d. Bogdan-Duică directorul liceului Mihai Viteaz, pentru alegerea sa ca membru al Academiei Române.

La administrația ziarului nostru se caută un băiat bun pentru serviciu de curier în oraș. Plată bună. Să se prezinte numai băieți serioși și isteți.

— „Românul” caută corespondenți harnici în toate orașele. A se adresa corespondențe de probă secretariatului de redacție.

TELEGRAME.

Declarațiile președintelui republicii renane.

Paris 15. Noul președinte al republicii renane a făcut colaboratorului lui „Daily Mail” următoarea declarație:

Voim o republică renană despărțită și autonomă. N'avem intenția să ne desfacem din imperiul german, ci voim să ne întărim libertatea noastră internă. În curând vom lua guvernul. Lista ministrilor e complectă. (Ag. Dacia).

Germania contra republicii renane.

Berlin 15. — În adunarea Reichstagului, primul ministru a declarat că Germania are dreptul să-și spună cuvântul în chestia republicii renane. Guvernul german face totul ca să zădărnicească existența republicii. (Ag. Dacia).

Trupe maghiare contra bolșevicilor unguri.

Sibiu 16. După știri din sursă sigură în curând va începe organizarea trupelor albe maghiare care va lupta împotriva bolșevicilor. Aceste trupe vor fi organizate de către contele Károlyi, președintele guvernului maghiar din Seghedin. Mai multe mii de oișteri și-au oferit serviciile. (Ag. Dacia).

Greva minerilor din Paris.

Paris 16. Tratatul dintre membrii guvernului și delegațiile minerilor s'au terminat. Se speră că în două zile greva va înceta. (Ag. Dacia).

Ce vor să facă germanii

Nauen 16. — Aderenții lui Haase; socialiștii independenți și spartachiștii pregătesc un atac împotriva guvernului. Ei intenționează să restorne guvernul în cursul acestei săptămâni. Guvernul se organizează pentru apărare. (Poate să fie și în legătură cu neacceptarea condițiilor de pace. N. R.)

Forțele navale engleze la Reval

Lyon 16. — Consiliul celor patru a aprobat ocuparea, cu invocarea guvernului estonian, a insulei Jvele din golful Riga de către trupe engleze.

La intrarea din Helsingsfors și Reval sunt concentrate 50 vase de război engleze. (Ag. Dacia).

Viena contra pazei.

Viena 17. Toate cluburile politice au ținut adunări de protestare contra condițiilor impuse prin tratat, cerând ca ele să fie îmbunătățite.

Correspondentul ziarului „Le Temps” din Viena scrie că opinia publică e complet dezamăgită văzând că Austria e considerată ca unica moștenitoare a imperiului. O personalitate de vază a spus: Tratatul propus a greșit adresa și datoria delegaților noștri e să aducă aceasta la cunoștință conferinței. Va fi o pace foarte aspră, posibilă numai pentru fosta Austria. Aceasta dispărând, nu numai noi suntem moștenitorii ei.

În jurul exîmpăratului Carol.

Berna 17. Presa italiană desminte știrea că fostul împărat Carol și soția sa Zita ar avea de gând să se stabilească la Pianore. (Ag. Dacia).

Numărul celor fără lucru la Berlin.

Praga 17. Lokalanzeiger anunță că numărul celor fără lucru la Berlin e foarte mare. În ultima săptămână au primit ajutoare 214082 muncitori. (Ag. Dacia).

Dizolvarea unui sfat de muncitori.

Berlin 17. Generalul Maerker a dizolvat sfatul muncitorilor din Leipzig constituit ilegal zilele acestea. Se va alege un nou sfat conform cu principiile emise de sfatul central dela Berlin. (Ag. Dacia).

REVISTA PRESEI.

Neamul Românesc. N. Iorga despre „Bazilica monarhiei românești”:

Călătoria Regelui și Reginei în Ardeal n'are numai însemnătatea, foarte mare, a unei luări în stăpânire, a unei inspecții de notorietate și unei asigurări de întregire. Însemnătatea de politică internă este cel puțin tot așa de mare.

Într'un cuvânt ea e consolidarea cea mai puternică, — în vremea când ideologii propagă păreri abstracte, fără a se gândi dacă sunt ori ba aplicabile, — a Monarhiei românești.

Dar iată că în acel Ardeal milioane în tâmpină pe regele și regina Românilor cu un sentiment de devotație aproape religios, de devoțiune, ca pe acela cari reprezintă idealul monarhic, domnesc, în forma imperială pe care a păstrat-o credincios conștiința însăși mulțumirilor. Pentru întâia oară, fără mijlocii de politicieni, țărănimea însăși își aclamă Domnul și-l impune astfel.

Iar participarea, plină de cea mai adâncă reverență, a elementelor străine arată că ținerea lor însăși în marginile României-Mare nu se poate face decât în formele unei nezdărite Monarhii românești.

Astfel Monarhia își capătă cea mai puternică basă și toți acei cari înțeleg valoarea simbolului imutabil se vor bucura de această

Ziarul nostru se află de vânzare următorii depozitari din vechiul regat

În Brăila: Nicu Vasilescu.

În Bacău: Grigore Sichișiu.

În Caracal: Libr. și Tip. Românească Cooperativă.

În Droboiu: Societatea Cooperativă „Solidaritatea”.

În Turnu-Măgurele: Librăria Românească Ilie M. Stanculescu.

x La preotul PETRU PELLE din Măgurele com. Arad se află de vânzare ULTOI DE VÂRĂ cu rădăcină. (Nr. Pe...)

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI ROMÂNUL AFLĂ APLICARE MOMENTANĂ

2 DOMNIȘOARI

SE CERE APTITUDINE ÎN LUCRĂRI DE BIROU. CONDIȚIE DURABILĂ.

Se caută pentru prăvălia de... Ioniale (spețerie)...

GHEORGHE MILIAN din Drobeta UN UCENIC (Județul Arad)

din familie bună de 12—14 ani, cu ceva școli

Tot aci află aplicare momentană pe lângă... diții favorabile și un sodal comit.

A se adresa direct. Mi 10...

Ultime informațiuni.

— În caz când Ungaria nu va primi condițiunile impuse de antantă, aceasta va ruga România, Cehoslovacia și Serbia să continue înaintarea contra Ungariei.

— Din Panciova se anunță că judecătoria de acolo a dat prima sentință în numele regelui Petru (!)

— D. Robert de Flers, cunoscutul scriitor și dramaturg francez, și directorul ziarului „Le Figaro”, care a făcut campania alături de trupele noastre și nu ne-a părăsit nici în zilele grele ale armistițiului, a trimis o scrisoare Academiei franceze prin care o înștiințează că-și pune candidatura în scaunul vacant prin moartea marchizului de Segur.

— Cursul schimbului la Geneva e următorul: 100 franci francezi cotează 80.87; 100 mărci, 35.75; 100 coroane austro-ungare 18.15; 100 lire, 63.95; 100 ruble, 44.25.

— În Elveția deprimarea mărcii e de 7104 o. c.

Cursul mărcilor și al coroanelor e în continuă scădere. După cum se vede pentru o sută coroane austro-ungare primești 18.15 lei elvețieni. Cei care ar însemna că 550 coroane austro-ungare fac cât un leu românesc.

— Trupele franceze părăsesc Belgradul în termen de 10 zile, mutându-se la Cluj-Napoca.

— Ziarele din Roma fac reproșuri lui Clemenceau, spunând că s'a opus revendicării Italiei.

— Duminică în 22 Iunie la orele 2 d. a. se vor ține mari adunări de protestare pentru Banat în Chișinău și Borossebiș.

— Aradi Ujság scrie că „primarul din Arad, dr. Fr. Sarkany a fost la Seghedin pentru a constata personal pentru care motive muncitorimea din Seghedin a luat atitudine ostilă față de guvernul maghiar și pentru a calma pe muncitori. Incercările primarului n-au avut nici un succes.”

— Zilele acestea s'a făcut în județul Arad preluarea oficială a preturilor.

— La preturile din Hălmgau, Borossebiș și Șiria s'a constatat cu acest prilej că toate actele din arhive, de mare importanță pentru județ și populație, au fost nimicite. S'a crezut că odată cu nimicirea acestor acte nu se vor mai ști nedreptățile stăpânirii ungurești.

— De ieri dimineață toate trenurile și-au reluat circulația în vechiul regat, în urma înțelegerii dintre reprezentanții guvernului și delegațiile de lucrători, mecanici și funcționari dela Căile ferate.

— Azi la orele 9 dimineața sosesc în Sibiu cu un tren special 11 membri ai comisiunii universitare franceze în frunte cu d. Lucien Poincaré, rectorul universității din Paris. Patru profesori dela universitatea din București însoțesc în călătoria lor pe membrii misiunii universitare franceze.

— În Sibiu vor sta o zi — după care misiunea se va reîntoarce în Franța.

— Prefectura județului Arad a trimis un ordin prin care pune în vedere primărilor din județ să stabilească numărul străinilor refugiați în comune.

— Toți străinii refugiați, vor trebui să se anunțe la oficiile respective, declarând numele, pronumele, etatea, familia și bagajele ce voesc a lua cu ei când se vor reîntoarce la vetre.

— Se va anunța la timp data plecării. Vor putea lua alimente pentru o săptămână de zile. Cei care vor voi să-și transporte și mobilia vor face o declarație aparte.

— Pentru orfelinatul de copii din Beiuș au binevoit a dona P. S. Sa episcopul Aradului 1000 cor.; farmacist V. Erdélyi 2600 cor.; dr. Trif, șeful siguranței 400 cor.; dr. Aurel Lazar, ministru 1000 cor.; Reuniunea femeilor din Beiuș peste 1000 cor.; industriașii din Beiuș, încălțăminte și haine, sătenii din împrejurime alimente.

— Dra Marta Fabian, profesoară, și inițiativa orfelinatului exprimă mulțumiri tuturor celor care au binevoit a dona oirande.

— Direcțiunea institutului pedagogic-teologic roagă pe intelectuali români, pe părinții și elevii școlilor secundare din localitate, să binevoiască a lua parte la o conferință, ce se va ține mâine 19 Iunie la orele 5 d. m., în sala cea mare a Seminarului, în chestia organizării unei cohorte de cercetași.

— Directorul județului, d. N. Mladin a anulat prin o ordonanță toate contractele încheiate între proprietari și muncitorii de câmp sub regimul unguresc, privitor la plăți.

— Aceasta măsură s'a impus mai cu seamă că toate aceste contracte au fost încheiate sub presiune. În locul plăților exagerate impuse de regimul unguresc se stabilesc plăți avându-se în vedere atât interesele muncitorilor, cât și ale proprietarilor în deplină înțelegere cu ambele părți.

— La conferința de azi a primărilor din județul Arad se va discuta și chestia aprovizionării populației sărace, lipsită de alimente.

— În acest scop — dupăcum suntem informați — se vor lua măsuri, ca trebuințele populației să fie satisfăcute din surplusul aflător în depozitele morilor.

Ultime telegrame.

Când va semna Germania pacea.

Paris 17. Se va da Germaniei un termen de cinci zile pentru a semna sau a refuza condițiile de pace modificate. Aceasta înseamnă că termenul de acceptare expiră la 21 Iunie.

Comitetul redactării răspunsului, prezidat de d. Tardieu, a terminat redactarea textului pe care îl va remite la Versailles dlui Brokdorff Ranzau.

— În caz de neosemnare, trupele aliate vor înainta în Germania. Generalul Foch va sosi Luni în Louxemburg.

Succese polone.

Praga, 19. — După știri noi trupele polone au intrat în Hrva și Vips (?)

Unurii bătuți.

Praga 17. Situația pe frontul ceho-slovac s'a îmbunătățit foarte mult.

— Ungurii au fost respinși cu mari pierderi la centru și la vestul frontului slovac lăsând numeroși morți pe teren.

Bolșevicii recunosc înfrângerea lor.

Praga 17. Bolșevicii recunosc că în Urali au fost respinși de trupele siberiene și cazaci și că au evacuat orașul Ural. La Marea Caspică au evacuat de asemeni orașul Alexandrov.

Pentru cabinetul din Berlin.

Paris 17. Cabinetului din Berlin i s'a adus la cunoștință să nu mai aducă sugestii în ce privește modul de deliberare la conferință.

Ce scriu ziarele italiene.

Praga. — „Il popolo d'Italia” cere ca delegații Italiei să părăsească imediat conferința dela Versailles și să proclame anexiunea provinciilor revendicate.

Mare incendiu la Ludwigshafen.

Baale 17. — Din Berlin se anunță că un puternic incendiu a distrus căzarmile dela Ludwigshafen, unde se găseau trupele marocane de ocupație. 85 soldați marocani au fost complect carbonizați. (Ag. Dacia.)

Trust american pentru exploatarea Europei.

Paris 17. — Din New-York se anunță că mai mulți fabricanți au încheiat un trust în scopul de a organiza vinzarea intensivă a mărfurilor americane în Rusia, Siberia, Europa și Africa. (Ag. Dacia.)

Comitete pentru ajutorarea celor închiși la Budapesta.

Viena 17. — În Budapesta s'au format comitete ale crucei roșii internaționale, sub prezidenția elvețianului Hacias pentru a se ușura viața chinuită a străinilor arestați de Bela Kun. Numărul acestora trece de 50.000.

Hacias a intervenit pentru îmbunătățirea tratamentului deținuților politici. În urma stăruințelor sale Bela Kun a admis ca cei trecuți de 60 ani să fie internați în sanatorii (Ag. Dacia.)

Importul în Elveția.

Berna 17. — Guvernul a lăsat liber importul de alimente din statele aliate și exportul în statele puterilor centrale. Numai importul de cafea, ceai și tutun e supus controlului statului. (Ag. Dacia.)

Indemnătățile datorite de Germania.

Londra 17. Clauzele indemnătăților datorite de Germania, se mențin în întregime.

Declarațiile lui Brokdorff.

Praga 17. Brokdorff Ranzau a declarat unui ziarist că contrapropunerile germane sunt limita de concesiuni pe care le poate face Germania. În caz că nu vor fi admise, el nu va iscăli pacea. Noi am cerut discuții verbale nu în scris, pentru a putea ajunge la o înțelegere (Cei patru doresc ca totul să fie în scris, deoarece experiența din trecut, care a dovedit că germanii nu respectă condițiile scrise, cu atât mai mult nu vor respecta deci pe cele verbale. N. R.)

O declarație a lordului Churchill.

Paris 17. În camera comunelor lordul Churchill a declarat că Anglia sprijinește armatele generalului Kolceag și ale generalului Denikin pentru restabilirea ordinii în Rusia. Trupele engleze cari se găsesc în Siberia au misiunea de a stabili legătura între trupele celor doi generali.

Ocuparea Germaniei.

Paris 17. Armata americană face pregătiri pentru a intra în Germania. Le Temps anunță din Coblenț că trupele americane care erau destinate serviciului de etape, au fost trecute pe front.

Se va ocupa Budapesta?

Laibach 17. Wiener Zeitung scrie că misiunea politică a antantei a întrerupt tratativele cu comuniștii din Ungaria. Textul cu rezultatul tratativelor a fost trimis la Paris. Kun Bela nu vrea să cedeze puterea. În consecință antanta va întrebuița forța armată în privirea bolșevicilor și va ruga pe aliații vecini cu Ungaria s'o atace și să ocupe Budapesta. Se crede că va interveni și garda albă din Seghedin. (Ag. Dacia.)

Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.

Editor responsabil: Aurel Russu.

AVIZ.

In baza autorizației primite prin ordonanța Consiliului Dirigent Român în chestia stampilării bancnotelor de coroane, cu privire la județul Arad dispun următoarele:

1. Comisiunea centrală județeană pentru stampilarea coroanelor își începe lucrările pentru județul nostru în 10 Iunie a. c. în localitățile scaunului orfanal, *Andrássy-ter 2., odaia Nr. 10.*
  2. Fiecare posesor de bancnote de 10, 20, 50, 100 și 1000 coroane, cetățean locuitor pe teritoriul județului, este obligat să-și prezinte spre stampilare cantitățile sale de numerar la cea mai apropiată bancă (instituit financiar) de domiciliul său între zilele de 10 Iunie a. c. până la 10 Iulie a. c. având a se conforma dispozițiilor speciale ale ordonanței de stampilare. Din ziua de 11 Iulie a. c. înaintea bancnotele de coroane nestampilate nu se vor mai admite în circulațiune, ca bani legali.
  3. Cassierii, cari servesc imediat publicul, vor detrage din suma prezentată spre stampilare o taxă de stampilare de 1% (suma la sută). Speculatorii taxelor de stampilare vor fi urmăriți și pedepsiți cu amenda și cu închisoarea sancționată prin ordonanța de stampilare.
  4. Toate băncile (institutele financiare) aflătoare pe teritoriul județului sunt obligate să facă serviciul extern al stampilării și anume în special după normele următoare:
    - a) să-și prezinte numerarul de cassă imediat spre stampilare și schimb la comisia județeană de stampilare, care să servească a schimba bancnotele nestampilate, pe seama publicului
    - b) să ia dela această comisie imediat în primire placatele, declarațiunile, reversele și jurnalele precum și instrucțiunile speciale, cărora au a se conforma în tocmă;
    - c) să servească publicului din jurul său în tot ceea ce privește ordonanța de stampilare și în special: să distribuie declarațiunile în deplină ordine, ținând evidență despre persoanele, cari au cerut blanchete de declarațiuni (borderouri), să primească numerarul de bancnote prezentat spre stampilare, să-l examineze, să-l sorteze, să-l numere, să redigieze jurnalul cumulativ să extradeie reversele de primire pe răspunderea sa ca bancă, să transpoarte numerarul la locul de stampilare județean și înapoi să remită publicului bancnotele stampilate de comisia județeană de stampilare, după puțință, imediat la prezentare din stocul propriu, deja stampilat.
    - d) să conteze și să rețină pentru aceste servicii în beneficiul său $\frac{1}{4}$ din taxele de stampilare încassate dela public, în timp ce restul de $\frac{3}{4}$ se administrează în beneficiul statului.
- Acele comune, unde nu se află nici un institut financiar de bancă, au să prezinte prin primăria comunală numerarul de bancnote și locuitorilor comunei pe jurnale cumulative speciale la cea mai apropiată bancă, pentru-ca locuitorii astorfel de comune să fie serviți numai cu înlesnire.
5. La locul comisiei centrale județene de stampilare nu se admite serviciul pe seama singuraticelor persoane particulare, ci numai pe seama cassierilor publice și ale băncilor din județ. Din contră cassierii publice și băncile (institutele financiare) din singuraticile comune și orașe, nu sunt autorizate să aplice nici un fel de stampilă pe bancnote, ci au de a colecta dela public bancnotele spre stampilare de a mijloci stampilarea bancnotelor prin comisia județeană și de a schimba bancnotele stampilate cu altele nestampilate în sensul ordonanței. Pentru un serviciu prompt și culant se atrage atențiunea băncilor în special asupra stampilării imediate a propriului său numerar de cassă și asupra contactului cât mai viu și permanent cu comisia de stampilare.
  6. Publicul este făcut atent să nu primească alte bancnote decât numai cele stampilate în mod legal prin comisia județeană, deoarece toate falsificările de stampile și stampilările ilegite se vor urmări și pedepsi în modul cel mai strict, atât cu închisoare de 6 luni, cât și cu amendă până la 10.000 coroane.
  7. Dacă vre-o bancă își are sediul în vre-o comună mai apropiată de sediul altui județ (mai apropiată de comisia de stampilare a vre-unui județ vecin), se admite, ca serviciul de stampilare să și-l desfășure în legătură cu comisia centrală județeană cea mai apropiată.
- Dat în ARAD la 17 Iunie 1919.

Dr. Iustin Marsieu
prefect.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Văzut:

Șeful resortului:

Consiliul Dirigent, Resortul Finanțelor.

Dr. AUREL VLAD.

Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din Ungaria.

Ordonanță

În chestiunea stampilării bancnotelor de coroane.

Nr. 3890/1919

R. F.

ART. I. Consiliul Dirigent pentru Transilvania, Banat și ținuturile românești din Ungaria, în conțelegere cu ministrul finanțelor din București ordonează stampilarea tuturor bancnotelor, emisune a băncii austro-ungare de 10, 20, 50, 100 și 1000 cor., aflătoare pe teritoriul unit cu regatul României prin decretul-lege nr. 3631 din 11 Decembrie 1918.

ART. II. Scopul stampilării este să se stabilească exact suma bancnotelor de cor. aflătoare în circulațiune pe teritoriul numit în articolul precedent și să se decreteze valabile pentru circulațiunea fiduciară pe acest teritor exclusiv numai bancnotele, ce vor purta stampila organelor în drept ale Consiliului Dirigent.

ART. III. Bancnotele de 1 și 2 cor. rămân nestampilate, dar cu deplină putere de circulațiune. Din contră, bancnotele de 25, 200 și 10.000 cor., precum și cele de 20 cor. ediția II. (însemnate cu II Kiadás, II Ausgabe) nu se admit la stampilare și prin aceasta se declară de nevalabile pentru circulațiunea de pe teritoriul numit în art. I. Toată considerația de se mai dă acestor bilete este, că ele se mai primesc în plățirea dărilor, însă numai până la 30 Iunie a. c.

ART. IV. Stampilarea se începe la 10 Iunie st. n. 1919 și durează până la 10 Iulie st. n. 1919, după modalitățile arătate în articolii urmatori.

Incepând cu ziua de 11 Iulie st. n. 1919 se decretează de valabile pentru circulațiunea fiduciară numai bancnotele stampilate în sensul ordonanței prezente.

ART. V. În orașe stampilarea se face la locurile destinate spre acest scop și anunțate prealabil publicului. În comunele rurale stampilarea se face după cercurile pretoriale (plase) și anume, sau la locurile de stampilare, sau prin comisii numite de primpretor, de asemenea avizate prealabil celor interesați. Oficiile resp. comisuniile destinate pentru îndeplinirea stampilării, sunt obligate a primi însărcinarea dată și a o executa în sensul ordonanței prezente și a instrucțiunilor speciale, date prin Consiliul Dirigent, resortul finanțelor.

ART. VI. Bancnotele, ce se prezintă spre stampilare, au să fie aranjate după sorte, după sume și trebuie cuprinse într'un bordeu (consemnare), care se primește la locurile de stampilare și care are să conțină numele, pronumele și domiciliul posesorului, bucățile și sumele după sorte suma totală, precum și declarația din partea prezentatorului, că biletele sunt proprietatea sa, ori (fiind plenipotențiat), a vre-unui alt cetățean al statului român, indicat cu numele, pronumele, profesiunea și domicili-

liul și că, dacă s'ar dovedi contrarul, în deosebi, că a prezentat bilete proprietate vreunui cetățean străin, sau a vreunei instituțiuni străine, se supune tuturor urmărilor stipulate în articolul final al acestei ordonanțe. Bancnotele de 1 și 2 cor. trebuie numai declarate.

După înapoierea bancnotelor prezentate spre stampilare și stampilate, bordeurul (consemnarea) rămâne la oficiul de stampilare.

În comunele, unde stampilarea urmează a se face prin comisuni, primăriile sunt obligate a face consemnări sumare pe blanchete primite dela preturi (administrațiile de plasă) în trei exemplare, iar bancnotele, ce se vor prezenta, în suma totală pentru toți locuitorii comunei, aranjate după sorte și sume. Un exemplar de consemnare se verifică prin comisiunea de stampilare și se înapoiază primăriei comunei spre a ristui pe baza aceluia sumele de bani ale locuitorilor, iar celelalte două exemplare comisiunea le transpune oficiilor pretoriale (administrațiilor de plasă).

ART. VII. La stampilare se admit numai bancnote, cari nu poartă nici un fel de stampilă și numai bancnote întregi, nedeteriorate. Bancnotele stampilate în alte state, ca și bancnotele deteriorate, deci nu se vor stampila.

ART. VIII. Pentru stampilare se reține din suma stampilată ca taxă de stampilare 1%, adică pentru fiecare bilet de 10 cor. se rețin 10 fil., pentru cele 20 cor. se rețin câte 20 fil., pentru 50 cor. 50 fil., pentru 100 cor. 1 cor., iar pentru fiecare bilet de 1000 cor. se rețin 10 cor. Din taxele acestea se vor acoperi, prin Consiliul Dirigent, resortul finanțelor, cheltuielile împreună cu executarea ordonanței prezente.

ART. IX. Stampilele vor fi încredințate prefecților, resp. primpretorilor, cari sunt îndatorați a le păstra în casele de fier și au a le preda oficiilor, resp. comisuniilor încredințate cu stampilarea, contra unui revers, prin care se vor indica modalitățile de păstrare, control și răspundere.

ART. X. Despre ceice se va dovedi, că au comis contravenții, prezentând bancnote ale cetățenilor din alte state, sau aplicând stampile false, ori folosindu-se în mod ilegal de stampilele originile, întrucât nu vor cădea sub dispozițiuni penale mai grave, se vor pedepsi cu închisoare până la 6 luni și cu amendă până la 10.000 cor. Bancnotele stampilate prin contravenții se vor confisca.

ART. XI. Cu executarea acestei ordonanțe se încredințează resortul finanțelor

Oscar Kiriacescu,
ministrul finanțelor.

Dr. A. Vlad,
șeful resortului finanțelor.